

Wyrok z dnia 4 kwietnia 2000 r.

I PKN 581/99

Nauczyciel może być przeniesiony w stan nieczynny może nastąpić, nawet wtedy, gdy faktyczna likwidacja (całkowita lub częściowa) szkoły albo zmiany organizacyjne powodujące zmniejszenie liczby oddziałów szkoły następują z naruszeniem przepisów proceduralnych.

Przewodniczący SSN Józef Iwulski, Sędziowie SN: Katarzyna Gonera, Walerian Sanetra (sprawozdawca).

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu w dniu 4 kwietnia 2000 r. sprawy z powództwa Mieczysława C. przeciwko Zespołowi Szkół Mechanicznych i Drzewnych w P. o odwołanie od decyzji, na skutek kasacji powoda od wyroku Sądu Okręgowego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Przemyśle z dnia 26 marca 1999 r. [...]

o d d a l i ł kasację.

U z a s a d n i e n i e

W imieniu powoda Mieczysława C. wniesiona została kasacja od wyroku Sądu Okręgowego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Przemyśle z dnia 26 marca 1999 r. [...], którym Sąd ten oddalił jego apelację od wyroku Sądu Rejonowego-Sądu Pracy w Przemyśle z dnia 10 grudnia 1998 r. [...].

Sąd Pracy oddalił powództwo Mieczysława C. przeciwko Zespołowi Szkół Mechanicznych i Drzewnych w P. o uznanie za bezskuteczne przeniesienia go w stan nieczynny. Mieczysław C. był zatrudniony w Zespole Szkół Mechanicznych i Drzewnych w P. od 1998 r. na stanowisku nauczyciela zajęć praktycznych. Pismem z dnia 26 maja 1998 r. strona pozwana przeniosła go w stan nieczynny od dnia 1 września 1998 r. do dnia 28 lutego 1999 r. (w związku ze zmianami organizacyjnymi polegającymi na zmniejszeniu liczby oddziałów klas Zasadniczej Szkoły Zawodowej w zawodzie stolarza oraz wprowadzeniem nowego programu nauczania w tym zawodzie, w następstwie czego uległa zmniejszeniu liczba godzin zajęć praktycznych). Nie znalazła

zły potwierdzenia zarzuty powoda, iż strona pozwana przeniosła go w stan nieczynny „jako pracownika niewygodnego, wytykającego pozwanemu błędy i nieprawidłowości”. Przed podjęciem decyzji o przeniesieniu w stan nieczynny strona pozwana zaproponowała mu opiekę nad uczniami odbywającymi praktykę w przedsiębiorstwie F.I. LDT w P., jednak dyrekcja tego przedsiębiorstwa nie wyraziła zgody na zatrudnienie powoda. Na podstawie tych ustaleń Sąd Pracy przyjął, że roszczenie powoda jest nieuzasadnione bowiem zachodzą przesłanki z art. 20 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela (jednolity tekst: Dz.U. z 1997 r. Nr 56, poz. 357 ze zm.) . Przeniesienie powoda w stan nieczynny nastąpiło w związku ze zmianami organizacyjnymi w szkole, polegającymi na zmniejszeniu liczby godzin zajęć praktycznych w zawodzie stolarza, co uniemożliwiało dalsze zatrudnienie powoda na stanowisku nauczyciela zajęć praktycznych.

Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych uznał, że apelacja wniesiona przez powoda jest nieuzasadniona i jako taka podlega oddaleniu, bowiem wyrok Sądu Pracy jest wyrokiem trafnym i odpowiadającym prawu. Na podstawie art. 382 KPC Sąd drugiej instancji uzupełnił postępowanie dowodowe przeprowadzając dowód ze Statutu Zespołu Szkół Mechanicznych i Drzewnych w P., oryginałów arkuszy organizacyjnych szkoły na rok szkolny 1998/99 oraz wykazu i akt osobowych nauczycieli praktycznej nauki w zawodzie stolarza; celem ustalenia, czy u pozwanego wystąpiły faktycznie zmiany organizacyjne uzasadniające przeniesienie powoda w stan nieczynny oraz czy wybór powoda do przeniesienia w stan nieczynny został dokonany na podstawie uzasadnionych kryteriów. Zgodnie z przepisami art. 20 ustawy Karta Nauczyciela w razie całkowitej lub częściowej likwidacji szkoły albo w razie zmian organizacyjnych powodujących zmniejszenie liczby oddziałów w szkole lub zmian planu nauczania uniemożliwiających dalsze zatrudnienie nauczyciela w pełnym wymiarze zajęć, dyrektor szkoły przenosi nauczyciela w stan nieczynny lub na wniosek nauczyciela rozwiązuje z nim stosunek pracy. U strony pozwanej wystąpiły zmiany organizacyjne polegające na zmniejszeniu liczby oddziałów klas ZSZ w zawodzie stolarza, co uzasadniało decyzję dyrektora szkoły w stosunku do powoda. Zmniejszenie liczby oddziałów spowodowało również zmniejszenie liczby godzin praktycznej nauki zawodu, co uniemożliwiło zatrudnienie powoda w pełnym wymiarze zajęć. Badając przesłanki przeniesienia powoda w stan nieczynny, Sąd Pracy przyjął, że „kryteria wyboru osoby powoda nie budzą zastrzeżeń”. Nauczyciele praktycznej nauki zawodu stolarza w Zespole Szkół Mechanicznych i Drzewnych w P. posiadają jed-

nakowe kwalifikacje, staż pracy pozostałych nauczycieli jest dłuższy w 3 przypadkach od stażu pracy powoda, w przypadku 5 nauczycieli ich staż pracy jest krótszy (o 1-5 lat). Biorąc pod uwagę ocenę pracy zawodowej, „to ta przesłanka przedstawia się niekorzystnie dla powoda ze względu na skargi ze strony uczniów i rodziców na niewłaściwe traktowanie przez powoda uczniów oraz udzielenie powodowi w związku z tym kary upomnienia w 1998 r.”. Sąd oceniając kryteria wyboru powoda do przeniesienia w stan nieczynny „wziął również pod uwagę sytuację rodzinną pozostałych nauczycieli o stażu pracy krótszym od stażu pracy powoda w ZSZ w P.”

W skardze kasacyjnej zaskarżonemu nią wyrokowi postawiono zarzut naruszenia art. 20 ust. 1 Karty Nauczyciela w związku z art. 41 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (jednolity tekst: Dz.U. z 1996 r. Nr 67, poz. 329 ze zm.) „przez przyjęcie, że w pozwanym Zespole Szkół Mechanicznych i Drzewnych w P. miały miejsce zmiany organizacyjne, oraz wprowadzenie nowego programu nauczania w zawodzie stolarz, co uzasadniało przeniesienie powoda w stan nieczynny”. Zarzut dotyczy także naruszenia art. 8 KP polegającego na przyjęciu, że „zwolnienie z pracy przed upływem 8 miesięcy do uzyskania uprawnień do świadczenia emerytalnego powoda legitymującego się 39 letnim stażem pracy nie narusza zasad współżycia społecznego”. Ponadto kasacja zarzuca naruszenie art. 233 § 1 KPC, „przez przyjęcie, że przeniesienie powoda w stan nieczynny poprzedzone było sprawiedliwą oceną jego pracy w oparciu o jasne obiektywne kryteria w sytuacji zgłoszenia przez powoda wniosków dowodowych na okoliczność przebiegu pracy zawodowej, jej wyników, a także możliwości dalszego zatrudnienia powoda, które to wnioski zostały przez Sąd II Instancji oddalone co stanowi istotę zarzutu niewyjaśnienia sprawy i nieprzeprowadzenia wszechstronnego postępowania dowodowego”. Oprócz tego kasacja zarzuca, że naruszony został art. 328 § 2 KPC „przez pominięcie w uzasadnieniu wyroku Sądu Okręgowego przyczyn dla których odmówił on wiarygodności dowodom wskazanym przez powoda chociażby tym zawartym w wystąpieniu do Kuratora Oświaty z dnia 26 maja 1998 r. co miało istotny i bezpośredni wpływ na podjęcie przez pozwanego już następnego dnia tj. 27 maja 1998 r. decyzji o przeniesieniu powoda w stan nieczynny głównie ze względów na krytykę rażących zaniedbań od szeregu lat występujących w pracy kierownictwa Zespołu Szkół Mechanicznych i Drzewnych w P.”.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna jest pozbawiona usprawiedliwionych podstaw i dlatego nie mogła zostać uwzględniona. Mając na uwadze niezakwestionowane skutecznie w kasacji ustalenia natury faktycznej, które stanowiły podstawę zaskarżonego nią wyroku, należy stwierdzić, iż jest on prawidłowy. Kasacja zarzuca naruszenie art. 233 § 1 KPC i art. 328 KPC, nie wykazując jednakże, iż naruszenie tych przepisów mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy, czego wymaga art. 393¹ pkt 2 KPC. W myśl art. 233 § 1 KPC sąd ocenia wiarygodność i moc dowodów według własnego przekonania, na podstawie wszechstronnego rozważenia zebranego materiału. Z uzasadnienia zaś połączonego w kasacji z zarzutem naruszenia tego przepisu wynika, że nie kwestionuje się w niej sposobu oceny wiarygodności i mocy dowodów z uwagi na zgromadzony w sprawie materiał, lecz uchybienia upatruje się w tym, że materiał ten nie był kompletny (nie został w sprawie w całości zebrany). Kwestii tej jednak nie normuje art. 233 § 1 KPC, co oznacza, że także z tego względu zarzut naruszenia tego przepisu jest bezpodstawny. Oceny w ramach wyznaczonych przez art. 233 § 1 KPC sąd dokonuje na podstawie rozważenia zebranego materiału, a nie na podstawie materiału, który zdaniem strony skarżącej powinien zostać w sprawie zebrany, a nie został zebrany. Ponadto według Sądu Najwyższego dokonana przez Sąd drugiej instancji ocena wiarygodności i mocy dowodów zebranych w niniejszej sprawie nie wykracza poza ramy swobody wyznaczonej przez art. 233 § 1 KPC. Bezzasadny jest także zarzut, iż zgromadzony w sprawie materiał jest niepełny (nie wystarczał dla prawidłowego jej rozstrzygnięcia), niezależnie od tego, iż nie został on powiązany ze wskazaniem stosownego przepisu postępowania, który miałby jakoby w następstwie tego zostać naruszony. Przedmiotem dowodu są bowiem fakty mające dla rozstrzygnięcia sprawy istotne znaczenie (art. 227 KPC), a fakty te były przedmiotem postępowania przeprowadzonego przez Sąd (Sądy). Również kasacyjny zarzut naruszenia art. 328 § 2 KPC jest bezzasadny, gdyż nie wskazuje się (wykazuje), że jego pogwałcenie mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy, tym bardziej, iż trudno przyjmować, że w ogóle naruszenie tego przepisu może mieć jakikolwiek wpływ na wynik sprawy (a tym bardziej „istotny”), skoro uzasadnienie wyroku sporządzane jest po rozstrzygnięciu sprawy, a przepis art. 328 § 2 KPC określa wymagania dotyczące treści uzasadnienia wyroku, które nie zawsze - nieraz wbrew wymaganiom tego przepisu – ujawnia wszystkie przesłanki, okoliczności i motywy, które miał na uwadze sąd rozstrzygający daną sprawę. W konsekwencji – ponieważ zarzuty naruszenia

przepisów postępowania są bezzasadne – przy ocenie rozstrzygnięcia wydanego przez Sąd drugiej instancji dla Sądu Najwyższego miarodajne są ustalenia faktyczne przyjęte w wyroku zaskarżonym kasacją. W ich zaś świetle zarzut obrazy prawa materialnego (art. 20 Karty Nauczyciela i art. 8 KP) nie jest usprawiedliwiony. Z ustaleń tych w szczególności wynika, że w pozwanej Szkole doszło do zmian organizacyjnych polegających na zmniejszeniu liczby jej oddziałów nauczania w zawodzie stolarza, co pociągnęło za sobą zmniejszenie liczby godzin praktycznej nauki zawodu i w konsekwencji uniemożliwiło zatrudnienie powoda w pełnym wymiarze zajęć. W uzasadnieniu kasacji podnosi się, że wskazane zmiany były pozorne (wręcz bezprawne), bo nie zostały wcześniej zaopiniowane przez Radę Pedagogiczną. O pozorności zmian nie można jednakże wnosić z tego, iż brak było opinii takiego lub innego organu, lecz zasadnicze znaczenie w tym względzie ma to, czy faktycznie doszło do określonych zmian (zmniejszenia liczby oddziałów), czy nie, a tego kasacja nie podnosi (nie twierdzi się w niej, że liczba oddziałów faktycznie nie uległa zmniejszeniu). Z art. 20 ust. 1 Karty Nauczyciela nie wynika, że warunkiem przeniesienia nauczyciela w stan nieczynny jest to, by likwidacja szkoły (całkowita lub częściowa) albo zmiany organizacyjne powodujące zmniejszenie liczby oddziałów w szkole lub zmiany planu nauczania następowały ściśle według ustalonej w przepisach procedury, lecz by miały (faktycznie) miejsce. Oznacza to, że regulacje prawa oświatowego dotyczące procedury likwidacji szkoły czy też jej zmian organizacyjnych nie mogą być utożsamiane z regulacjami odnoszącymi się do procedury i warunków przeniesienia nauczycieli w stan nieczynny (rozwiązywania z nimi stosunku pracy). Innymi słowy, w aspekcie roszczeń pracowniczych nauczyciela opinia w sprawie rozwiązania z nim stosunku pracy (gdyby była wymagana) nie może być utożsamiana z opinią, która go bezpośrednio nie dotyczy, a odnosi się do trybu wprowadzania określonych zmian organizacyjnych. W konsekwencji należy uznać, że możliwość zastosowania art. 20 ust. 1 Karty Nauczyciela nie jest uwarunkowana spełnieniem wymagania przewidzianego w art. 41 ust. 2 pkt 1 ustawy o systemie oświaty, na który powołuje się kasacja, zwłaszcza, że przepis ten radzie pedagogicznej przyznaje jedynie uprawnienia opiniodawcze. Ponadto okoliczność dotycząca braku opinii ze strony rady pedagogicznej nie była przedmiotem ustaleń faktycznych ze strony Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych, a to oznacza – przy braku ich skutecznego podważenia w kasacji – że nie może stać się on elementem uwzględnianym przez Sąd Najwyższy. Sąd ten bowiem rozstrzyga sprawę w granicach kasacji (art. 393¹¹ KPC), które

wyznaczone są w szczególności przez jej podstawy oraz ich uzasadnienie (art. 393³ KPC). Innymi słowy oznacza to, że Sąd Najwyższy nie ma przesłanek ani podstaw, by uznać za wiarygodne twierdzenia skargi kasacyjnej na temat braku opinii Rady Pedagogicznej, a wobec tego nie może się nimi kierować. Niezależnie od tego należy wskazać, że w art. 41 ust. 2 pkt 1 ustawy o oświacie mowa jest o „organizacji pracy w szkole lub placówki”, natomiast w art. 20 ust. 1 Karty Nauczyciela idzie o „zmniejszenie liczby oddziałów w szkole” (lub zmiany planu nauczania), co nie może być ze sobą utożsamiane. Prowadzi to do wniosku, że nie jest trafny zarzut naruszenia art. 20 ust. 1 Karty Nauczyciela z uwagi na wymagania przewidziane w art. 41 ust. 2 pkt 1 ustawy o oświacie. Zarzut naruszenia art. 20 ust. 1 Karty Nauczyciela nie jest także uzasadniony w świetle sugestii płynącej z uzasadnienia kasacji, że przyczyną przeniesienia powoda w stan nieczynny był jego konflikt z kierownictwem Szkoły, stanowiący konsekwencję krytyki tego kierownictwa i innych nauczycieli. Istnienie takiego konfliktu nie przekreśla bowiem możliwości przeniesienia nauczyciela w stan nieczynny, jeżeli tylko spełnione zostają wymagania przewidziane w art. 20 ust. 1 Karty Nauczyciela i jeżeli przeniesienie to następuje z powodu wskazanego w tym przepisie. W szczególności nie można przyjmować, że jeżeli nauczyciel jest skłócony z kierownictwem szkoły i innymi nauczycielami, to to oznacza, iż jest w swoisty sposób immunizowany i wobec tego, nawet przy istnieniu warunków z art. 20 ust. 1 Karty Nauczyciela do przeniesienia go w stan nieczynny, zastosowanie tego przepisu w jego przypadku jest wyłączone. Słusznie więc Sąd drugiej instancji ograniczył zakres swoich ustaleń do zbadania, czy w przypadku powoda zachodziły okoliczności wymagane przez art. 20 ust. 1 Karty Nauczyciela, czy stanowiły one motyw przeniesienia go w stan nieczynny oraz, czy przy dokonywaniu wyboru powoda (spośród innych nauczycieli), jako tej osoby, którą w ten stan przeniesiono, nie doszło do arbitralnego, niesprawiedliwego czy też nieracjonalnego rozstrzygnięcia. Słusznie też przyjął, że prowadzenie postępowania w innym kierunku niż zbadanie, czy zachodzą przesłanki wskazane w tym przepisie (skoro przeniesienie nastąpiło na jego podstawie), nie jest uzasadnione. Stawiając zarzut naruszenia art. 8 KP skarga kasacyjna nie wskazuje, jaka konkretna zasada (zasady) współżycia społecznego została naruszona w następstwie przeniesienia powoda w stan nieczynny. Nie uwzględnia się w niej przy tym, iż przy użyciu art. 8 KP nie można przekreślać czy podkopywać ustanowionych regulacji prawnych i pewności porządku normatywnego, co prowadzi do wniosku, iż przepis ten może być stosowany tylko w szczególnie wyjątkowych przy-

padkach, a takim przypadkiem nie jest sprawa powoda. Okoliczność, iż powód ma długi staż pracy i zbliża się do wieku emerytalnego nie może w tych warunkach być przy ocenie konieczności sięgnięcia do art. 8 KP uznana za rozstrzygającą. Nietrafność zarzutu naruszenia tego przepisu jest tym bardziej widoczna, jeżeli ma się na uwadze ustalenia Sądu drugiej instancji, z których wynika, że inni nauczyciele praktycznej nauki zawodu stolarza posiadają takie same kwalifikacje jak powód i zasadniczo taki sam (porównywalny) staż pracy, a jednocześnie wobec powoda zgłaszane były skargi przez uczniów i ich rodziców, przy czym w związku z tymi skargami został on ukarany upomnieniem.

Mając na uwadze powyżej wskazane motywy Sąd Najwyższy, stosowanie do art. 393¹² KPC, orzekł jak w sentencji wyroku.

=====